

2013. gada sociālā kampaņa "Neriskē!"

Publicēts: 26.03.2021.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs no 2013. gada 7. februāra līdz 24. februārim īstenoja sociālo kampaņu „Neriskē!”. Kampaņas mērķis bija veicināt sabiedrības neiecietību pret korupciju medicīnā un mudināt neiesaistīties prettiesiskās darbībās.

Ar sociālo kampaņu „Neriskē!” Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs pievērsa iedzīvotāju uzmanību sekām, kas var rasties ārstu uzpirkšanas gadījumā. Katrs prettiesiskais maksājums, katra dāvana, barterdarījums vai sakaru izmantošana, lai saņemtu pakalpojumu, kropļo medicīnas sistēmu, tādējādi iespēja godīgā un likumīgā ceļā saņemt medicīnas pakalpojumus arvien vairāk sarūk.

Pacienti, kuri apzināti dod kukuļus ar mērķi apiet vispārpieņemto kārtību, kā arī ārsti, kuru kukuļus pieņem un pat pieprasa, rada netaisnīgu un korumpētu veselības aprūpes sistēmu. Upuri ir visa Latvijas sabiedrība, jo medicīnas pakalpojumu saņēmējs var ciest gan tiešā veidā – pacientam, saņemot medicīnas pakalpojumu, tiek pieprasīts prettiesisks maksājums, gan arī netiešā – pazeminās sniegto pakalpojumu kvalitāte un pieejamība, jo kārtība pakalpojuma saņemšanai netiek balstīta uz pastāvošajiem noteikumiem un nepastāv tiesiskums. Sagaidāms, ka kampaņa arī veicinās diskusiju par pacientu tiesībām ārstēšanas procesā.

Problemātika

67,4% Latvijas iedzīvotāju vai viņu ģimenes locekļi pēdējo divu gadu laikā ir ārstējušies poliklinikā vai slimnīcā, liecina 2012. gada nogalē tirgus un sociālo pētījumu aģentūras „Latvijas Fakti” veiktā iedzīvotāju aptauja. 18% no šiem cilvēkiem ārstējoties nācās izmantot neoficiālus maksājumus un dāvanas. Tas nozīmē, ka katrs piektais – sestais veselības aprūpes pakalpojumu saņēmējs ir maksājis medikām kukuli, devis pateicību vai dāvanu.

No aptaujas izriet, ka visbiežāk cilvēki būtu gatavi dot kukuli par to, lai panāktu problēmas pozitīvu risinājumu. Tāpat cilvēka gatavību dot kukuli veicina bažas, vai viņa problēma vispār tiks risināta vai arī tas varētu notikt lēni, attieksme varētu būt nelaipna vai sniegtais pakalpojums nekvalitatīvs.

Sociālā reklāma televīzijā

No 11. līdz 24. februārim televīzijā demonstrēts videoklips „Neriskē!”, kura autors ir starptautiskās pretkorupcijas organizācijas „*Transparency International*” Lietuvas nodaļa. Sociālās reklāmas rullītis pārspīlētā veidā vērs iedzīvotāju uzmanību sekām, kas var rasties ārstu uzpirkšanas gadījumā. Klips uzskatāmi pierāda, ka kukuļdevējs veicina korupcijas izplatību. Reklāmas klipa sauklis "Kādreiz var nepietikt. Neriskē!" skatītājam rada pārliecību, ka kukulis nav risinājums, turklāt korupcija kropļo veselības aprūpes sistēmu kopumā. Reklāma vienlaikus arī atklāj korupcijā iesaistīto personu savtīgumu un alkātību, kas plešas plašumā un kļūst arvien grūtāk apmierināms. Vienīgais veids, kā kopīgiem spēkiem varam apturēt veselības aprūpes sistēmu no sagrūšanas, ir ikviena iedzīvotāja pārliecība un gatavība nedot kukuļus.

Pateicoties videoklipam, skatītājam dota iespēja ielūkoties, kas faktiski notiek aiz slēgtām durvīm brīdī, kad katrs nākamais pacients nāk ar lielāku un lielāku naudas summu, lai apietu noteikumus vai rindu un saņemtu sev vēlamo pakalpojumu. Veidojot sociālo reklāmu, īpaša uzmanība ir pievērsta autentiskas slimnīcas vides atainošanai. Turklāt arī skaņa un attēls ir veidoti pulsējoši, brīžiem dzirdami sirdspuksti un medicīnas iekārtu pīkstieni. Minētie audiovizuālie efekti velk savstarpējās paralēles starp korupcijas sekām un cilvēka dzīvības un veselības trauslumu.

Plakāts medicīnas aprūpes iestādēs

Papildus sociālajai reklāmai televīzijā ārstniecības iestādēs un citās publiski pieejamās vietās izvietots plakāts, kas informē par prettiesisku labumu nepieļaujamību ārsta – pacienta attiecībās un ietver norādes par to, kā ziņot par koruptīviem likuma pārkāpumiem. Plakātā attēlots pacients, kurš ārstam sniedz aploksni ar naudu, taču ārsts naudu atraida, norādot, ka par pakalpojumu jau ir samaksāts, jo gadījumā, kad pacientam pienākas bezmaksas medicīnas pakalpojums, izdevumus sedz no valsts budžeta. Taču gadījumā, kad pacients saņem maksas pakalpojumu, viņš par to maksā ārstniecības iestādes kasē, nevis naudu aploksnē pasniedzot ārstam. Plakāts aicina neriskēt gan pacientus, kuri, gribēdami apiet garo rindu vai atrisināt dārgo maksas pakalpojumu problēmu, ir gatavi dotot kukuli, gan arī ārstus, kuri pieņem prettiesiskus labumus vai tos pacientiem pat pieprasa, lai pacients varētu saņemt medicīnas pakalpojumus. Ikviens valsts vai pašvaldības apmaksāta darbinieka pienākums ir kvalitatīvi un efektīvi veikt savu darbu, nepieprasot un nepieņemot par to papildu maksājumu.

Iedzīvotāju vēstījums video uzrunās

Skolēni, jaunieši un arī citi sabiedrības pārstāvji tika aicināti izveidot savas video uzrunas līdzilvēkiem, paužot savu nosodošo attieksmi pret korupciju medicīnā. 2012. gada 7. decembrī Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja izsludinātajā video uzrunu konkursā tika saņemti 32 pieteikumi. Konkursa mērķis bija veicināt sabiedrības izpratni par korupcijas negatīvajām sekām veselības aprūpes sistēmā, kā arī aicināt Latvijas iedzīvotājus aktīvi iesaistīties korupcijas izskaušanā.

Publiskie pasākumi

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs izvērtējis korupcijas riskus veselības aprūpes sistēmā un to veicinošos apstākļus, tai skaitā, aprakstot atklātos koruptīvos noziedzīgos nodarījumus un piedāvājot rekomendācijas risku novēršanai.

2013. gada 7. februārī klinikā „Biķernieki”, Rīgā, Lielvārdes iela 68 Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs sadarbībā ar Latvijas Slimnīcu biedrību organizēja kopīgu diskusiju par korupcijas problēmām medicīnas jomā un iespējamajiem problēmu risināšanas ceļiem. Vienlaikus Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvji iepazīstināja klātesošos ar jaunajiem grozījumiem Krimināllikumā, kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī un paredz sodu par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu piedāvāšanu vai nodošanu valsts vai pašvaldības iestādes darbiniekam, kurš nav valsts amatpersona, lai tā izdarītu kādu nelikumīgu darbību labuma devēja vai jebkuras citas personas interesēs, izmantojot savas pilnvaras. Grozījumi paredz, ka personas, kuras piedāvās vai nodos kukuli ārstam, tiks sauktas pie kriminālatbildības.

2013. gada 8. februārī Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā, Rīgā, Antonijas ielā 1, notika labāko video uzrunu konkursa darbu prezentācija un konkursa uzvarētāju apbalvošana. Tā kā video konkursa tematika bija korupcija medicīnā, par pasākuma norises vietu bija izvēlēta tieši Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs.

2013. gada 11. februārī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā notika sociālās kampaņas „Neriskē!” atklāšanai veltīta preses konference. Pasākuma dalībnieki tika iepazīstināti ar sociālās kampaņas mērķi un plānotajiem pasākumiem. Vienlaikus Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs kopā ar tirgus un sociālo pētījumu aģentūru „Latvijas Fakti” prezentēja sabiedriskās domas aptaujas „Attieksme pret korupciju Latvijā” rezultātus, īpašu uzmanību pievēršot tieši iedzīvotāju attieksmei un pieredzei attiecībā uz korupciju medicīnā.

 [Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kampaņas atklāšanas prezentācija](#)

 [Sociālo pētījumu aģentūras „Latvijas Fakti” prezentācija](#)

 [Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārskats par korupcijas riskiem veselības aprūpes sistēmā](#)